

советів“ та німецькою окупацією 1941—1944 рр. Місто за радянської влади отримало статус обласного центру, що призвело до його активної радянзації, яка характеризувалася, з одного боку, українізацією освіти, ліквідацією безробіття, безплатним медичним обслуговуванням, а з другого — забороною громадського життя, антирелігійною діяльністю, репресіями. Нацистський „новий порядок“ у Дрогобичі передбачав масові репресії, які досягли кульмінації у 1943 р.— коли знищено єврейське гетто, загалом із понад 34 тис. мешканців міста приблизно 14 тис. у час нацистської окупації знищено.

Шостий розділ, який написали Світлана Біла та Руслана Попп, висвітлює історію міста за радянських часів. Тут можна довідатися про перебіг боротьби радянської влади з українським національним підпіллям, репатріацію польського населення, яке після війни становило більшість мешканців Дрогобича, розвиток нафтопереробної та машинобудівної галузей господарства, поліпшення благоустрою міста. Позитивному розвитку економіки, соціальної та культурної сфер сприяв великою мірою статус Дрогобича до 1959 р. як обласного центру.

Історії Дрогобича періоду національного піднесення кінця 1980-х — початку 1990-х рр., суспільно-

політичному життю, економічному та соціальному розвитку, релігійно-церковним відносинам, культурним процесам присвячений останній, сьомий розділ, який написав Роман Пастух. Автор детально висвітлив прояви національного відродження у місті наприкінці 1980-х рр., назвав громадські організації та їх активних учасників. Він акцентує увагу також на економічних та соціальних негараздах, які пережили дрогобичани у середині та другій половині 1990-х рр. Розділ завершується оптимістичним прогнозом автора, що Дрогобич у перспективі „має всі шанси ще більше утвердитися як промислово-економічний і культурний центр Франкового Підгір'я, всього південно-західного Прикарпаття“ (С. 248).

Завершують працю „Висновки“, які написав Леонід Тимошенко, іменний покажчик і 46 сторінок, світлин, які представляють Дрогобич, його видатних мешканців та історичні пам'ятки.

Безперечно, книжка, яка написана на підставі широкого кола відомих на сьогодні джерел, а також літератури, зацікавить не лише дрогобичан чи любителів міської історії, а й фахівців. Вона є вагомим внеском у дослідження історії Дрогобича.

Андрій ФЕЛОНЮК

Сергій Горін. Жидичинський Свято-Миколаївський монастир (до середини XVII сторіччя).— К.: Майстерня книги, 2009.— 512 с.

Нова книжка Сергія Горіна продовжує серію праць ученого з історії українського чернецтва Православної й Унійної церков на Волині в добу Середньовіччя та раннього Нового часу. На відміну від попередньої монографії¹, де розглядалися інституційні, соціальні й почасти культурні аспекти життя чернечих спільнот Володимирської єпархії, це дослідження цілком сфокусоване на „крапковому“ вивченні особливостей функціонування одного з найбільших у тогочасній Київській митрополії — Жидичинського монастиря св. Миколи Чудотворця (вперше згаданий в Іпатіївському літописі під 1227 р., у зв'язку з відвідуванням його князем Данилом Романовичем).

Праця складається з чотирьох основних частин — меншого за обсягом історичного нариса (С. 14—146), дослідження про духовні бенефіції монастиря (С. 148—286), цінних своїм джерельним потенціалом додатків (С. 298—311) та фактологічно насичених регестових описів документальних матеріалів, оформлених у таблиці (С. 312—486). Монографія містить також вступ (С. 10—12), підсумкові міркування (С. 287—296), перелік використаних джерел і літератури (С. 487—488), зручні для користування іменний і географічний покажчики з тематичними підрубриками (С. 489—509) та виготовлену автором карту-схему Луцького повіту (С. 510—511).

Книжка С. Горіна надзвичайно вагома тим, що у ній впроваджена у науковий обіг велика кількість джерел з історії Жидичинського монастиря, переважно невідомих дослідникам. Автор — один з-поміж небагатьох українських учених, які завдяки щоденній „органічній праці“, протягом двох останніх десятиліть невтомно й методично опрацюють книги гродського й земського судів Волинського регіону. Як засвідчує монографія, цей вид актових джерел справді унікальний скарб інформації („свідчень“, за термінологією автора), котрий за умов відповідної джерельної екзегези й застосування сучасної дослідницької методології відкриває перед істориками Церкви нові можливості для інтерпретації широкої гами духовної й культурної спадщини християнства.

Водночас слід розуміти й очевидну обмеженість змісту на основі лише використаної у роботі судово-адміністративної документації. Вона переважно реєструє конфліктні ситуації (часто з кримінальним супроводом), а тому відображає здебільшого соціально-економічні аспекти життя монастирів, рідше їх культурну заангажованість і майже зовсім не торкається внутрішнього життя іноків та пов'язаного з ними церковного середовища. Отже, для вченого, який хоче заглибитись у захопливий світ українського монастирського життя, незамінною лектурою мають

¹ Горін С. Монастирі Західної Волині (друга половина XV — перша половина XVII ст.).— Львів, 2007.— 336 с.

бути не лише документація світських інституцій, але й матеріали церковного походження — богослужбові книги, аскетична й інша духовна література, пом'яники монастирів, ікони, покрайні записи ченців, життя іноків, монастирські устами, матеріали василіянських візитацій. Сукупне використання всього спектра джерельного наративу відкриває перспективи для ширшого й контекстуальнішого погляду на минуле чернецтва (в

тому числі і Волині) не лише як на історію тривалих конфліктів і майнових позовів.

Книжка заповнює значну прогалину у джерелознавчій літературі про найдавніші відомі українські монастирі. Сподіваємося, що такі видання з'являться і про інші монастирі, які розташовувалися поза великими містами України, наприклад, про Мотронинський, Крехівський та ін.

Ігор СКОЧИЛАС

Новітня українська суспільна географія / За ред. проф. Олега Шаблія.— Львів, 2007.— 1008 с.

Утвердження незалежної Української держави зумовило потребу визначити внесок українських учених у розвиток науки, а особливо тих, чий імена тривалий час перебували у забутті. Саме цьому присвячені сторінки Всеукраїнського часопису „Історія української географії“, шеф-редактором якого є Олег Шаблій, а також книжки „Постаті українського землезнавства“ та першої хрестоматії модерної української суспільної географії, що вийшли за редакцією цього вченого.

Поява „Новітньої української суспільної географії“ — помітне явище у національній географічній науці. Вперше за всю історію землезнавчої науки в Україні в одній книжці зібрано найвизначніші наукові твори географів-суспільствознавців від кінця XIX ст.— до 1980—1990-х рр.

Книжка має оригінальну структуру, у якій відображено складність феномену національної суспільної географії від початку модерного (новітнього) етапу її розвитку. У праці, крім вступної статті упорядника під назвою „Особливості формування новітньої української суспільної географії“ (С. 7—16), є чотири розділи: 1. Антропогеографія. Географія України та її етнічних земель (С. 17—452); 2. Економічна географія. Геоэкономика і регіональна статистика (С. 453—684); 3. Соціально-економічна географія (С. 685—934); 4. Політична географія і геополітика (С. 935—1003).

У виданні містяться праці зачинателів української національної географії, перших докторів географічних наук Григорія Величка і Степана Рудницького та їхніх учнів, колег та послідовників (Мирона Кордуби, Володимира Гериновича, Олени Степанів, Костянтина Дубняка, Володимира Огоновського, Володимира Кубійовича та Мирона Дольницького).

У другому розділі представлені праці таких економікогеографів, геоекономістів та статистиків-регіоналістів, як акад. Костянтин Воблий, проф. Валентин Садовський, Володимир Тимошенко, Михайло Волобуєв-Артьомов, Йоанікій Шимонович, Микола Шраг. Третій розділ репрезентований працями професорів Антона Синявського, Федора Матвієнка-Гарнаги, Олексія Діброви, Олександра Смирнова, Опанаса Ващенко, Івана Твердохлебова та акад. Максима Паламарчука. Останній, чет-

вертий розділ — найменший. У нього увійшли праці політико-географів і геополітиків Юрія Липи та Лева Биковського.

Тут із численної когорти вчених виділено 24 найвизначніші постаті, які зробили вагомий внесок в історію становлення (до 1945 р.) та розвитку (до 90-х років XX ст.) української суспільно-географічної науки. З-поміж них чимало таких, що сформувались у суміжних і споріднених із суспільною географією наук — в історичній, економічній та політологічній. У міжвоєнних суспільних і наукових обставинах було важко відділити, наприклад, геоэкономику (регіональну економіку, регіональну статистику) від економічної географії або геополітику від політичної географії.

Початковий етап розвитку суспільної географії, що називається становленням новітньої науки, передовсім характеризує її відокремлення від історичної й економічної (камеральної статистики) наук, які вважали географічну науку допоміжною, обслуговувальною. Думка, що географія помічна для історії наука, побутує ще з часів Геродота. Такою вона залишалася весь класичний період, майже до початку XIX ст.

В Європі, а з кінця XIX ст. в Україні, модерна географія розвивалася шляхом формування, по-перше, загальної географії і, по-друге, національних географічних шкіл. Саме праця С. Рудницького „Нинішня географія“ (1905) засвідчила, що українська наука вийшла на європейський та світовий рівень. Українська географія відчула себе повноправним членом європейської географічної спільноти. Вона чітко окреслила свій об'єкт (тоді предмет) дослідження, свою структуру, методи і завдання. У Львівському університеті організовано кафедру географії (1882), захищають наукові дисертації українці Г. Величко, С. Рудницький та В. Геринович. У Науковому товаристві ім. Шевченка створюється Географічна комісія (спочатку як фізико-географічна), видаються праці українською мовою. Розвивається українська національна картографія (карти й атласи Г. Величка, С. Рудницького, М. Кордуби, В. Кубійовича та ін.). У 1918—1921 рр. з'явилася низка підручників з економічної географії України (автори: К. Воблий, В. Садовський, Г. Остапенко, І. Фещенко-Чо-

